

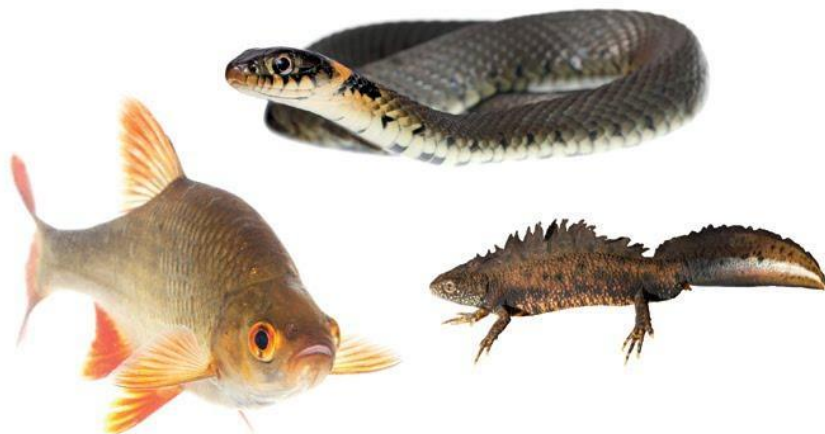

Reptielen Amfibieën Vissen Onderzoek Nederland

RAVON

Jaarverslag 2022

Froukje Eummelen en Jeroen van Riet

RAVON

STICHTING RAVON
POSTBUS 1413
6501 BK NIJMEGEN
www.ravon.nl

Colofon

Status uitgave:	definitief
Datum uitgave:	1 juni 2023
Titel:	RAVON
Subtitel:	Jaarverslag 2022
Wijze van citeren:	Riet, J. van, 2021. Jaarverslag 2020. Stichting RAVON, Nijmegen.
Samenstellers:	Froukje Eummelen, Jeroen van Riet
Aantal pagina's incl. bijlagen:	38
Projectleider:	Jeroen van Riet
Naam en adres opdrachtgever(s):	Stichting RAVON, Postbus 1413, 6501 BK Nijmegen Vestigingsplaats statutaire zetel Nijmegen, KvK 41077572
Akkoord voor uitgave:	Karin Akkers
Paraaf:	

© 2023 Stichting RAVON, Nijmegen

Inhoudsopgave

1	Inleiding	5
1.1	<i>Wij zijn RAVON</i>	6
1.2	<i>Onze missie</i>	6
1.3	<i>Onze visie</i>	6
1.4	<i>Onze strategie</i>	6
2	Werkorganisatie en bestuur	7
2.1	<i>Raad van Toezicht</i>	7
2.2	<i>Medewerkers</i>	7
2.3	<i>Stagiaires</i>	8
2.4	<i>FLORON</i>	10
2.5	<i>Samenwerking</i>	10
3	Vrijwilligers en donateurs	14
3.1	<i>Werkgroepen en afdelingen</i>	14
3.2	<i>Donateurs</i>	14
3.3	<i>Activiteiten</i>	14
3.4	<i>Ondersteuning</i>	16
4	Public relations en voorlichting	17
4.1	<i>Websites</i>	17
4.2	<i>Sociale media</i>	17
4.3	<i>Tijdschrift</i>	18
4.4	<i>Natuurberichten</i>	18
4.5	<i>RAVON-stand</i>	18
4.6	<i>Overige PR-uitingen</i>	18
5	Opdrachtgevers, fondsen en partners	19
6	Financieel jaarverslag	20
6.1	<i>Omzet</i>	20
6.2	<i>Reserve</i>	20
	Bijlage 1 Publicatielijst	21

1 Inleiding

RAVON heeft binnen de natuursector een vooraanstaande positie verworven. Deze positie is gebaseerd op kennis en toewijding van zowel onze vrijwilligers als professionals. We zijn uitgegroeid tot hét kenniscentrum voor vissen, reptielen en amfibieën. Met onze projecten, campagnes en publicaties vallen we op. Media en opdrachtgevers weten ons goed te vinden.

De werkorganisatie heeft een enorme groei doorgemaakt en floreert. Er zijn steeds meer vrijwilligers actief en het aantal projecten is fors toegenomen. Na de corona-jaren investeren we nadrukkelijk in de ontmoeting: met onze vrijwilligers, onze partnerorganisaties, onze opdrachtgevers en met de collega's onderling. Want die ontmoeting zorgt voor de binding met de organisatie, informatie-uitwisseling en bovenal inspiratie.

Sinds 10 jaar werkt RAVON succesvol samen met FLORON via een gedeelde directie en gedeelde ondersteunende afdeling. Ook FLORON groeit en bloeit als nooit tevoren. Het actuele jaarverslag van FLORON is te vinden op floron.nl.

In de RAVON-balans 2022 laten we zien hoe het onze amfibieën, reptielen en vissen vergaat en geven we soms ook verklaringen van waargenomen trends. Het jaarverslag dat u voor u ziet heeft een meer feitelijk karakter en zal voornamelijk de organisatie beschrijven met daarbij een uitgebreide publicatielijst. Beide documenten samen geven een accurate dwarsdoorsnede van onze organisatie, haar mensen, en de soorten die we beschermen en onderzoeken.

Het is heel duidelijk dat veel soorten het nog altijd moeilijk hebben, maar er zijn gelukkig ook winnaars en lichtpuntjes. De RAVON-balans 2022 is te vinden op ravon.nl.

Tot 1 juni 2022 was Maaike Navis interim-directeur. Op 1 juni 2022 ben ik als nieuwe directeur van RAVON gestart.

Karin Akkers, directeur-bestuurder RAVON

1.1 Wij zijn RAVON

RAVON is al 35 jaar de onafhankelijke natuurbeschermingsorganisatie zonder winstoogmerk die, tezamen met veel vrijwilligers, inheemse reptielen, amfibieën en vissen en hun leefgebieden beschermt. We beschermen onze soorten door ze goed te begrijpen middels onderzoek en met deze kennis te adviseren, projecten uit te voeren en te sturen op beter beleid en wetgeving.

De statutaire zetel is gevestigd te Nijmegen en de stichting is ingeschreven in het Handelsregister te Nijmegen onder nummer 41077572.

1.2 Onze missie

Vanuit onze passie voor reptielen, amfibieën en vissen komt RAVON als geen ander op voor hun belangen in Nederland. We delen de aarde met alle andere planten en dieren. Wij vinden dat we als mens hier, in al ons doen en laten, rekening mee moeten houden.

1.3 Onze visie

Wij willen de neergaande trend van de biodiversiteit van de laatste eeuw ombuigen naar krachtig herstel. RAVON heeft hierbij als doelstelling duurzame populaties van inheemse reptielen, amfibieën en vissen te realiseren, verspreid over hun natuurlijke leefgebied in Nederland en haar overzeese gebiedsdelen.

1.4 Onze strategie

Wij zorgen ervoor dat we weten hoe het met reptielen, amfibieën en vissen gaat in Nederland (monitoring) en begrijpen wat ze nodig hebben (innovatief ecologisch onderzoek). Op basis van feitelijke en kwalitatieve informatie agenderen we problemen en adviseren en inspireren wij beheerders van natuur, boerenland, openbare ruimte en particulieren om rekening te houden met onze soorten in hun doen en laten. Daartoe initiëren we diverse activiteiten, zoals cursussen, excursies, onderzoeksprojecten en projecten gericht op de ontwikkeling van natuur. Dit doen we liefst in samenwerking met (inter)nationale partners, wetenschappelijke instituten en overheden en altijd vanuit onze eigen missie en visie.

Om onze missie en visie kracht bij te zetten lobbyen we voor beter beleid en wetgeving en vergroten we het draagvlak voor bescherming van onze soorten en hun leefgebieden door mensen op te leiden en zich (weer) te laten verwonderen door de natuur.

Onze activiteiten doen we samen met duizenden vrijwilligers en worden financieel mogelijk gemaakt door onze opdrachtgevers, subsidieverleners en donateurs.

2 Werkorganisatie en bestuur

Het landelijk bureau van RAVON werkt vanuit de vestigingen in Nijmegen en Amsterdam. De werkorganisatie bestond eind 2022 uit 58 medewerkers (45 medewerkers van RAVON, 1 van SoortenNL en 12 van FLORON).

De organisatie werd in 2022 geleid door het managementteam: Karin Akkers, Martijn Schiphouwer, Jan Kranenbarg, Michiel Verhofstad en Robin van der Land. Er is een ondersteunende staf en de ecologische projectleiders en projectmedewerkers werken op projectbasis samen in wisselende samenstellingen in projectteams. Het landelijke bureau voert opdrachten uit en coördineert en faciliteert de vrijwilligers.

2.1 Raad van Toezicht

RAVON is een stichting met een Raad van Toezicht en een directeur/bestuurder als eindverantwoordelijke. De Raad van Toezicht vervult een controlerende taak. Een aantal bevoegdheden komt toe aan de Raad van Toezicht zoals het vaststellen van de begroting, jaarrekening, jaarverslag en het meerjarenplan en het aannemen en ontslaan van de directeur/bestuurder. De overige bevoegdheden liggen bij de directeur/bestuurder. Hij heeft de dagelijkse leiding en bestuurt de stichting.

De Raad van Toezicht bestond in 2022 uit:

- Jean Eigeman (Voorzitter – Bestuurlijk moderator GDO Gemeenten voor Duurzame Ontwikkeling)
- Rob Geraeds (Boswachter Ecologie Kempen en Midden-Limburg Natuurmonumenten, Vice-voorzitter Natuurhistorisch Genootschap Limburg)
- Riëtte Iken (Beleidsadviseur Natuur Provincie Flevoland)
- Roel de Jong (Wethouder gemeente de Fryske Marren) (tot 1-10-2022)
- Romeo Neuteboom Spijker (Strategisch Adviseur bij Waterschap Vallei en Veluwe, Coördinator werkgroep De Prik)
- Antoinet Looman (Heemraad Waterschap Rijn en IJssel)

De Raad van Toezicht vergadert 2-4 keer per jaar. Belangrijke onderwerpen die aan de orde kwamen zijn: jaarrekening, begroting, benoeming van een nieuwe directeur/bestuurder, kiezen van nieuwe RvT leden en mogelijke toekomstige ontwikkelingen en kansen voor de organisatie .

2.2 Medewerkers

In 2022 werkten over het hele jaar in totaal 62 personen bij RAVON/FLORON (gemiddeld 49 FTE). De meeste medewerkers werken in deeltijd. Op www.ravon.nl/medewerkers vindt u een gedetailleerd overzicht.

Eén van de belangrijke taken van de werkorganisatie (de medewerkers) is de ondersteuning aan de vrijwilligers en donateurs: faciliteren, stimuleren en coördineren. En daarnaast het uitvoeren van de vele lopende projecten. De medewerkers besteden hieraan de meeste tijd.

Op het bureau in Nijmegen leveren meerdere kantoorvrijwilligers een grote bijdrage aan de RAVON-organisatie. Zo werkte Rianne van de Graaf in de RAVON-bibliotheek; Hanna Pot op het secretariaat.

RAVON heeft sinds 2020 een ondernemingsraad (OR). Deze bestond in 2022 uit de volgende personen:

- namens team FLORON: Leonie Tijsma
- namens team Amfibieën en Reptielen: Jöran Janse
- namens team Vissen: Mark Groen, Mick Vos
- namens team ICT: Marjan Verdijk (voorzitter)
- namens team Bedrijfsvoering: Arwen Baggen

Eind 2022 hebben Marjan Verdijk en Mark Groen na 3 jaar afscheid genomen van de Ondernemingsraad en zijn er nieuwe OR-leden gezocht. Raymond Creemers zal begin 2023 toetreden tot de OR.

2.3 Stagiaires

RAVON-medewerkers begeleiden ieder jaar stagiaires. In 2021 hebben 21 studenten een stage bij RAVON uitgevoerd. In stageverslagen zijn de resultaten van hun onderzoek te lezen. De meeste verslagen kunnen worden opgevraagd bij hun RAVON-begeleider. In enkele gevallen wordt van een stageverslag een RAVON-rapport gemaakt. De stagiaires zijn hieronder op alfabetische volgorde (achternaam) weergegeven.

Naam stagiair	Onderwerp	Opleiding	Begeleider
Annika van Zundert	Hazelworm	Curio - milieuonderzoeker	Jeroen van Delft
Bram van de Weerd	Meetprogramma zoetwatervissen	Aeres Ede - MBO niv. 4	Fabian Smith
Bram van Lier	Gewicht en lengtes van amfibieën	HAS Den Bosch - Toegepaste biologie	Annemarieke Spitzen
Cas Klaasen	Kwabaal	HAS Den Bosch - Toegepaste biologie	Martijn Dorenbosch
Celine Dootjes	Passagecheck, onderzoek vismigratievoorzieningen glasaal en driedoornige stekelbaars	HAS Den Bosch - Toegepaste biologie	Sanne Ploegaert
Clara Köhler	De rol van reptielen in de pathogeensamenstelling van teken en de verspreiding van Borrelia	VU Amsterdam - Msc Ecology	Annemarieke Spitzen
Jorrik Ruis	Passagecheck en de ruimtelijke dynamiek van rust en activiteit	HAS Den Bosch - Toegepaste biologie	Sanne Ploegaert

	van glasaal nabij een intrekpunt		
Jullian Lindeboom	Bsal ontwikkeling in Gorssel	Aeres Almere - Toegepaste biologie	Annemarieke Spitzen
Jurg Gons	Meetprogramma Zoetwatervissen en monitoring glasaal	Curio Breda - Milieu onderzoeker en inspecteur	Fabian Smith en Maurice Kooiman
Koen Smid	Beekprik in Limburg	HAS Den Bosch - Toegepaste biologie	Frank Spikmans
Li Ying Brouns	Invloed van habitat op lengte en gewicht herpetofauna	HAS Venlo - Toegepaste biologie	Annemarieke Spitzen
Luc van Steen	Glasaal monitoring	Curio Breda - Milieu - Inspectie - Onderzoek	Maurice Kooiman
Luuk van der Made	Glasaal monitoring	Curio Breda - Milieu onderzoeker	Maurice Kooiman
Marinka van Gemert	Meetprogramma zoetwatervissen	Aeres Ede - MBO Toegepaste biologie	Fabian Smith
Max Brugman	Hazelworm	Curio Breda - Milieu onderzoeker	Jeroen van Delft
Mitchel Haring	Glasaal monitoring	Curio Breda - Milieu onderzoeker	Maurice Kooiman
Niels Römgens	Kamsalamander, beekprik en glasaal onderzoek	VHL - HBO bos- en natuurbeheer	Naomi Lambrikk
Paco Welling	Tiny tuinpoel	VHL - HBO bos- en natuurbeheer	Frank Spikmans
Pieter van den Assem	Kwabaalonderzoek: (Lichtvallen/Hydrofoonen) & Aanvullend Rivieronderpad onderzoek	VHL Velp - HBO bos- en natuurbeheer	Martijn Dorenbosch
Sylvana Touz	Kwabaal in de Beerze	HAS Den Bosch - Toegepaste biologie	Martijn Dorenbosch
Teun van Beuningen	Opmeten en wegen herpetofauna en dit vergelijken onder diersoorten en geografisch verschillende gebieden	HAS Den Bosch - Toegepaste biologie	Annemarieke Spitzen en Jelger Herder

2.4 FLORON

Onder de vlag van RAVON wordt sinds 2012 door FLORON ook gewerkt aan onderzoek naar en bescherming van wilde planten. FLORON is daarmee formeel een merknaam van RAVON. Het aantal FLORON-medewerkers bedroeg in 2022 12. FLORON maakt ieder jaar een eigen jaarverslag, dit vindt u op www.floron.nl/Over-FLORON.

2.5 Samenwerking

RAVON participeert in diverse samenwerkingsverbanden op het gebied van natuuronderzoek en –bescherming.

Nationaal:

- **SoortenNL** – SoortenNL is hét kennisnetwerk voor alle wilde planten en dieren van Nederland. Een netwerk van organisaties die toegepast onderzoek doen en natuurgegevens verzamelen met hulp van duizenden vrijwilligers voor de bescherming van soorten en hun leefgebieden. Met die gegevens wordt kennis over de staat van de natuur ontwikkeld en wordt beheer, beleid en betrokkenheid verbeterd. Binnen het netwerk wordt o.a. gewerkt aan de Nationale Databank Flora en Fauna, ecologische monitoring en bescherming van soorten en hun leefgebieden. In 2020 heeft SoortenNL een schenking gekregen van de Nationale Postcode Loterij met een looptijd tot en met 2022. Hiermee is fors ingezet op Ondersteuning van vrijwilligers, Onderzoek en innovatie, Inbreng in de provincies en Communicatie. RAVON medewerkers hebben hier volop in geparticipeerd. In 2022 is er veel werk verzet, bijvoorbeeld: In diverse media, waaronder Nature Today, zijn veel publicaties verschenen. Nummer 5 van het tijdschrift De Levende Natuur was het themanummer SoortenNL. De edities van Nature Talks, met 13 lessen over onze natuur, waren een groot succes met in totaal 3500 deelnemers. De #24uurNatuur-marathon in de Geldersche Poort leverde ruim 1000 soorten op. Er zijn diverse symposia georganiseerd. De meet up Basiskwaliteit Natuur; Het symposium ‘Van de regen in de ..... droogte’ in Gelderland en het symposium ‘Minder Soorten door Stikstof’ in Drenthe. De nieuwe SoortenNL website is opgeleverd en de site voor Natuurkwaliteit is gelanceerd.
- **Natuurplaza** – van waarneming tot wetenschap – een samenwerkingsverband tussen Stichting Bargerveen, SOVON Vogelonderzoek Nederland, Zoogdiervereniging, FLORON en RAVON. De partners werken aan de ontwikkeling en verspreiding van toepasbare kennis voor natuurbeheer. We doen dit door systeem- en soortgericht onderzoek te combineren. Hierin werken we samen met de Radboud Universiteit Nijmegen (RUN). Tevens worden in Natuurplaza-verband colleges en practica gegeven, colloquia en symposia georganiseerd en worden studenten voor onderzoek begeleid. In 2016 is Ruud Foppen vanuit Natuurplaza (Sovon) benoemd tot Bijzonder Hoogleraar Integrated Conservation Biology aan de RUN.
- **Nederlands Expertise Centrum Exoten (NEC-E)** – Het NEC-E onderzoekt, bundelt kennis en communiceert over exoten, met als doel om ze snel te signaleren en meer grip te krijgen op de beheersing en bestrijding van exoten en beleidsmakers en terreinbeheerders te kunnen adviseren. RAVON draagt bij via publicaties, presentaties en overleggen. Baudewijn Odé is mede-voorzitter van het NEC-E, Jeroen van Delft heeft na ruim 4 jaar op 1-1-2022 afscheid genomen als secretaris. Inmiddels is deze functie overgenomen door Janneke van der Loop (Stichting Bargerveen). RAVON

participeert in het NEC-E en voert samen met vele partners het Signaleringsproject exoten uit, waarbinnen onder andere de nieuwsbrief Kijk op Exoten verschijnt.

- **Nationale Databank Flora en Fauna (NDFFF)** – de meest complete databank van Nederland voor natuurgegevens. Alle samenwerkende partijen, waaronder RAVON, bundelen in de NDFFF meer dan 100 databanken waarbij de NDFFF de natuurgegevens uniformeert en valideert en dagelijks aanvult met recente waarnemingen. Zo brengen de gegevens in beeld wat er bekend is over de verspreiding van planten- en diersoorten, en zijn voor iedereen beschikbaar via een eenmalige levering of een abonnement. Er zijn inmiddels ruim 140 miljoen waarnemingen in de NDFFF opgeslagen. Waarnemingen kunnen worden ingevoerd via diverse portalen zoals Waarneming.nl en Telmee.nl, maar ook mobiel met behulp van de app NDFFF-Invoer (voor iPhone & Android) en de apps ObsMapp & iObs.
- **Global Biodiversity Information Facility (GBIF)** – een internationale organisatie die zich richt op het openbaar beschikbaar stellen van wetenschappelijke biodiversiteit data middels internet. Hun missie is door het faciliteren van een vrije en open toegang tot biodiversiteit data wereldwijd, een duurzame ontwikkeling te ondersteunen. In zowel 2015 als 2016 is de meetnetdata van reptielen op 5x5 km basis uitgeleverd naar GBIF. De gemaakte uitleverservice is flexibel van opzet waardoor het eenvoudig mogelijk is om in de toekomst ook gegevens van andere meetnetten uit te leveren, waarbij de schaal op soortniveau kan worden bepaald. De gegevens meetnetdata van reptielen en andere RAVON biodiversiteit data zijn te vinden op <http://ipt.ravon.nl/>. In 2018 zijn de gegevens van het meetnet Reptielen geactualiseerd. Daarnaast staan er enkele historische datasets van vissen. Alle (overige) dataset kunnen gevonden worden in [GBIF](#) onder de zoekterm NDFFF (Nationale Database Flora en Fauna).
- **Vissennetwerk** – een platform waarin deelnemers informatie, kennis en ideeën op het gebied van vissen, visserij en de omgeving van vissen uitwisselen. Dit gebeurt vanuit zowel een wetenschappelijke als een praktische invalshoek. Het werkgebied bestrijkt de zoete en brakke binnenwateren van Nederland en Vlaanderen. In totaal zijn meer dan 350 mensen in Nederland en Vlaanderen voor hun professionele bezigheid met vis en lid van het Vissennetwerk. Thema's waar het Vissennetwerk zich mee bezighoudt zijn bijvoorbeeld vismigratie, beleid en wetgeving (o.a. KRW), inrichting van water en monitoring. Martijn Schiphouwer participeert namens RAVON in de stuurgroep van dit netwerk. Meer informatie: www.vissennetwerk.nl
- **Projectgroep Aalherstel /Platform Vismigratie**– een samenwerking tussen Sportvisserij Nederland, Good Fish Foundation, het Wereld Natuur Fonds, Vereniging Natuurmonumenten, Greenpeace en RAVON. Sinds 2009 onder voorzitterschap van oud-politicus Dr. J.C. Terlouw. De projectgroep initieert en stimuleert belangeloos activiteiten die bijdragen tot het herstel van de aal op een zo kort mogelijke termijn. Martijn Schiphouwer participeert namens RAVON als adviseur in deze samenwerking. In 2019 is afscheid genomen van Jan Terlouw als voorzitter. De focus van de projectgroep is verbreed en is overgegaan in het Platform Vismigratie waaraan nu ook World Fish Migration Foundation en Waddenvereniging deelnemen. RAVON acteert als secretaris in persoon van Jeroen Tummers.
- **NatureToday** – Sinds 2008 publiceren biologen van natuurorganisaties en kennisinstellingen, waaronder RAVON, dagelijks natuurberichten over actuele ontwikkelingen in de natuur in Nederland op NatureToday.com. In 2022 publiceerde

RAVON 33 artikelen; deze werden tussen de 1.000 en 10.000 keer gelezen per artikel. Het gemiddelde aantal lezers per RAVON artikel was in 2021 ruim 5.800.

- **De Groene academie** – RAVON is samen met diverse andere natuur- en soortenorganisaties betrokken bij de website degroeneacademie.nl. De Groene academie is het centrale loket waar vraag en aanbod van opleidingen in natuur en landschap samenkomen.
- **Vivara Natuurbeschermingsproducten** – een postorderbedrijf dat producten voor dieren in en rond de tuin verkoopt. In 2018 heeft RAVON weer een samenwerkingsovereenkomst afgesloten voor 5 jaren. We werken samen op het gebied van de ontwikkeling en promotie van producten voor in het wild levende dieren, met name die dieren waar RAVON zich voor inzet. Met deze samenwerking proberen wij de naamsbekendheid van elkaars organisaties te vergroten. Vivara ondersteunt diverse vrijwilligersactiviteiten van RAVON zoals het Hemelvaartweekend, het Vissenweekend, de vrijwilligersdag en de website Padden.nu.

Internationaal:

- **Reptile Amphibian Conservation Europe (RACE)** – opgericht door RAVON en partners op 17 juli 2017 in Nijmegen, is een samenwerkingsverband van Amphibian and Reptile Conservation Trust (UK), Naturschutzbund Deutschland (NABU, Germany), Société Herpétologique de France (France), Info fauna – Centre Suisse de cartographie de la faune (CSCF) & Koordinationsstelle für Amphibien- und Reptilienschutz in der Schweiz (KARCH; Switzerland) en RAVON. In 2019 sloot Chelonia Romania zich bij RACE aan.
De doelstellingen van de Stichting zijn het promoten en ondernemen van initiatieven ter bescherming van reptielen en amfibieën en hun leefgebieden, vooral in Europa. Dit zal worden bereikt door in heel Europa een netwerk van geassocieerde nationale natuurbeschermingsorganisaties in herpetofauna te ontwikkelen. Als vertegenwoordiger van RACE sluit Ronald Zollinger zich tweemaal per jaar aan bij het European Habitat Forum (EHF) in Brussel.
- **Societas Europaea Herpetologica (SEH)** – Maarten Gilbert is lid van het Mapping Committee (MC), die een online atlas voor de Europese herpetofauna heeft uitgebracht. Ronald Zollinger vertegenwoordigt Nederland in de Conservation Committee van de Societas Europaea Herpetologica (SEH-CC). De SEH-CC zet zich in voor zowel de lobby op het politieke vlak, het geven van praktische adviezen over bedreigde Europese herpetofauna en het verstrekken van een conservation grant. Zij combineert vergaderingen vaak met veldexcursies om de situatie over bedreigde soorten en hun habitats gezamenlijk, als expertgroep, te beoordelen.
- **European Pond Conservation Network (EPCN)** – een Europees herpetologische netwerk. Ronald Zollinger participeert namens RAVON in dit comité. RAVON is vertegenwoordiger voor de Benelux van het EPCN.
- **Conservation Biology Center (CBC)** – Het CBC richt zich op a) het begrijpen van de mechanismen en de impact van bedreigingen (vervuiling, veranderingen in landgebruik en klimaatverandering) op populaties en op ecosystemen, op b) het bestuderen van de reacties van soorten en populaties op bedreigingen en c) het

formuleren en beoordelen van maatregelen om bedreigingen tegen te gaan ten behoeve van de bescherming van soorten en populaties. RAVON is partner van het CBC.

- **International Union for Conservation of Nature (IUCN)** – Een wereldwijde koepelorganisatie voor natuurorganisaties en overheden. Zij richt zich op onderzoek en bescherming via internationale samenwerking en uitwisseling van kennis. Ook lobbyt ze naar overheden. RAVON is lid van de Nederlandse afdeling.

3 Vrijwilligers en donateurs

Aan de basis van RAVON staan onze vrijwilligers. RAVON investeert niet alleen in het werven van nieuwe vrijwilligers, maar ook in het versterken van de band met onze huidige vrijwilligers via opleiding, voorlichting en projecten die op vrijwilligers zijn gericht. Dankzij onze donateurs en sponsoring wordt dit ook deels financieel mogelijk gemaakt. Meer dan 3.000 vrijwilligers inventariseren en monitoren de reptielen, amfibieën en vissen in Nederland. De verzamelde en gevalideerde gegevens zijn te raadplegen door overheden, terreinbeherende organisaties en adviesbureaus.

3.1 Werkgroepen en afdelingen

De RAVON-vrijwilligers zijn georganiseerd in werkgroepen en lokale of regionale afdelingen. Binnen deze afdelingen en werkgroepen verrichten vrijwilligers vaak in groepjes inventarisatie- of ander veldwerk. Daarnaast worden ook lokaal en regionaal activiteiten, zoals excursies, lezingen en basiscursussen voor de leden georganiseerd. De adressen en contactpersonen van de afdelingen en werkgroepen staan vermeld op de RAVON-website: www.ravon.nl/werkgroepen. In 2022 waren er 35 werkgroepen en afdelingen bij RAVON actief.

3.2 Donateurs

RAVON heeft 1.106 donateurs die het werk van RAVON ondersteunen. Zij ontvangen vier keer per jaar het tijdschrift RAVON en kunnen met korting producten aanschaffen in de RAVON-webwinkel. Om het aantal donateurs te vergroten, heeft Jeroen van Riet (communicatieadviseur) het plan “Werving Donateurs” geschreven. In 2022 is een begin gemaakt met de uitvoering hiervan.

3.3 Activiteiten

3.3.1 Telprojecten

Er zijn verschillende soorten telprojecten waarvoor vrijwilligers zich kunnen aanmelden, die veel of weinig tijd kosten en waarvoor meer of minder kennis en ervaring zijn vereist. Een overzicht van alle telprojecten is te vinden op www.ravon.nl/tellen.

3.3.2 Hemelvaartweekend en Vissenweekend

Jaarlijks organiseert RAVON tijdens Hemelvaart het 4 dagen durende inventarisatieweekend van reptielen en amfibieën. De verslagen van deze hemelvaartweekenden zijn te downloaden op: www.ravon.nl/hemelvaartweekend. Afgelopen jaren kon het Hemelvaartweekend niet doorgaan door coronamaatregelen, maar in 2022 is het weer gehouden.

Jaarlijks organiseert RAVON samen met regionale werkgroepen en waterbeheerders in het najaar het 3 dagen durende vissen-inventarisatieweekend. De verslagen van deze vissenweekenden zijn te downloaden op: www.ravon.nl/vissenweekend.

RAVON-dag

Jaarlijks organiseert RAVON op de tweede zaterdag van november te Nijmegen een lezingendag voor donateurs, vrijwilligers en belangstellenden. Op 11 november 2022 vond deze dag weer live plaats. Er waren rond de 450 bezoekers en enkele honderden bezoekers volgden de dag via een live-stream. De dag is (op één presentatie na) terug te kijken op www.ravon.nl/ravondag.

Tijdens de RAVON-dag reiken wij de Lendersprijs uit aan iemand die een grote bijdrage heeft geleverd aan de bescherming van reptielen, amfibieën en/of vissen. In 2022 is deze prijs uitgereikt aan Ronald de Boer. De Jeugd Lendersprijs is in 2022 gewonnen door Bas Raaijmakers. Voor meer informatie over de Lendersprijs en de winnaars: www.ravon.nl/lendersprijs.

3.3.3 Vrijwilligersdagen

De inzet van de RAVON-vrijwilligers voor reptielen, amfibieën en vissen is heel belangrijk, want 'beschermen doen we samen'. Samen met alle RAVON-vrijwilligers leggen we de basis voor het beschermen van soorten en hun leefgebieden.

Na een pauze van twee jaar was er in 2022 weer één grote landelijke vrijwilligersdag voor sleutelfiguren binnen het RAVON-netwerk. Deze hielden we in Naturalis in Leiden.

3.3.4 Excursies

Afdelingen, werkgroepen en medewerkers van RAVON verzorgen ieder jaar excursies, zie bijlage 1 onderdeel 10 voor een overzicht van alle excursies in 2022. Deze excursies worden goed bezocht en voorzien duidelijk in een behoefte van vrijwilligers en belangstellenden. De excursies worden aangekondigd op www.ravon.nl/agenda

3.3.5 Presentaties en lezingen

Het aantal presentaties en lezingen neemt nog ieder jaar toe, zie bijlage 1 onderdeel 11 voor een overzicht van alle presentaties en lezingen in 2022. De meeste presentaties en lezingen zijn op verzoek van derden voor symposia, congressen of andere evenementen. Veel presentaties zijn vrij toegankelijk voor onze vrijwilligers en andere geïnteresseerden en worden ook vrijgegeven op www.ravon.nl/agenda. Meer informatie: www.ravon.nl/Zakelijk/Educatie/Excursies

3.3.6 Cursussen, workshops en symposia

RAVON biedt diverse cursussen en workshops aan op het gebied van zoetwatervissen, amfibieën en reptielen. De basiscursussen Zoetwatervissen en Reptielen en Amfibieën zijn bedoeld om vrijwilligers en professionals op weg te helpen met deze soortgroepen. Deze cursussen bestaan uit één dagdeel theorie, gevolgd door een praktijkgedeelte. Er wordt daarbij ingegaan op de herkenning, ecologie, inventarisatiemogelijkheden, wetgeving en relatie met water- en natuurbeheer. Zie bijlage 1 onderdeel 10 voor een overzicht van alle cursussen en workshops in 2022. Meer informatie: www.ravon.nl/Zakelijk/Educatie

3.4 Ondersteuning

3.4.1 Begeleiding in het veld / ontheffingen

Vrijwilligers die zich voor langere tijd willen inzetten voor monitoring worden door RAVON-medewerkers in het veld begeleid.

In 2021 had RAVON nog een landelijke ontheffing via het ministerie van LNV (RVO), maar die liep in mei 2021 af. Vervolgens is voor een aantal provincies een verlenging verstrekt op grond van de landelijke ontheffing.

Enkele provincies, waaronder Noord-Brabant, heeft wel meteen een langlopende ontheffing verstrekt. Na de verlenging van circa een half jaar zijn ook voor de andere provincies ontheffingen goedgekeurd. Collectief is dat voor 7 provincies onder leiding van provincie Gelderland gebeurd, waarbij de volgende provincies zich hebben aangesloten: Zeeland, Utrecht, Flevoland, Drenthe, Friesland en Groningen.

De vergunningen van de overige provincies, te weten Limburg, Overijssel, Zuid-Holland en Noord-Holland, zijn afzonderlijk per provincie beschikt. De consequentie is dat de ontheffingen in detail niet overeenkomen. Voor de meest gangbare handelingen die onze vrijwilligers uitvoeren is dit meestal geen punt.

Nieuw bij de ontheffingen is dat we een meldings- en rapportageplicht hebben naar de provincies, dat ontbrak voorheen bij de landelijke ontheffing. Verder houdt RAVON nu een lijst bij aan wie machtigingen zijn verstrekt op grond van de provinciale ontheffingen.

De aanmelding door een vrijwilliger om een machtiging te ontvangen is verder gefaciliteerd en geautomatiseerd. In enkele gevallen is maatwerk nog aan de orde, zoals bij de machtiging voor het gebruik van amfibieënfuiken. Gelukkig hebben we alle provinciale ontheffingen op het einde van het jaar rond gekregen; de looptijd is minimaal 5 jaar.

3.4.2 Financiële ondersteuning

RAVON ondersteunt de vrijwilligers van werkgroepen en afdelingen jaarlijks met een financiële bijdrage voor de aanschaf van (veld)materialen van maximaal € 500,-. Vaak wordt de bijdrage gebruikt voor de aanschaf van handschoenen, schepnetten, waadpakken, zaklampen of cuvetten. In 2022 hebben xx werkgroepen/afdelingen gebruik gemaakt van deze regeling.

Tijdens de RAVON-dag in november wordt jaarlijks een bijdrage van maximaal € 1.500,- toegekend uit het RAVON-stimuleringsfonds. Dit fonds is met name bedoeld voor landelijke, provinciale, regionale of lokale (RAVON)werkgroepen, maar ook particuliere personen (vrijwilligers) kunnen er een beroep op doen. Het bedrag werd dit jaar tijdens de RAVON dag uitgereikt aan Roek Vermeulen voor diens stimulerende en coördinerende rol in het dossier van amfibieën die in straatkolken belanden.

4 Public relations en voorlichting

4.1 Websites

RAVON beheert diverse websites die hieronder kort worden toegelicht.

www.ravon.nl – De website van RAVON die een belangrijke bron van informatie vormt voor de achterban en andere geïnteresseerden. De pagina's met soortinformatie behoren tot de best bekeken pagina's van de website.

www.padden.nu – Is een internetplatform voor vrijwilligers en (bijna 100) paddenwerkgroepen om de amfibieën te helpen bij een veilige oversteek van wegen tijdens de voorjaarestrek naar de voortplantingswateren. Dankzij deze vrijwilligers worden jaarlijks enkele honderdduizenden padden, kikkers en salamanders veilig de weg overgezet. Tijdens de voorjaarestrek wordt dagelijks het aantal overgezette dieren doorgegeven en met behulp van deze gegevens maakt RAVON jaarlijks een uitgebreid rapport van de resultaten die via de website te downloaden is.

www.broeihopen.nl – Is een kennisplatform voor vrijwilligers en werkgroepen om de ringslang te helpen bij de voortplanting door de aanleg van meer broeihopen. Dit platform is eind 2016 beschikbaar gekomen. In 2020 heeft deze site een nieuwe impuls gekregen en zijn er veel nieuwe gegevens opgehaald.

poelen.nu - Poelen zijn belangrijk als leefgebied van o.a. kikkers, salamanders, libellen en waterplanten. Aanleg en goed onderhoud van poelen is dus belangrijk om deze soorten te behouden. Deze website laat zien hoe je een goede poel aanlegt en beheert.

www.SOSiguana.org – Onze website voor de bescherming van de Antilliaanse leguaan.

www.slangenportaal.nl – Het Slangenportaal wordt gebruikt door slangenonderzoekers die populatie-onderzoek verrichten aan adder, ringslang en gladde slang. Er is inmiddels ook een Engelstalige versie ontwikkeld. Het portaal is responsive gemaakt en daarmee aangepast voor gebruik op pc, laptop, tablet als smartphone.

www.environmental-dna.nl – Informatie over environmental DNA

4.2 Sociale media

RAVON was in 2022 actief op de volgende social media kanalen: Facebook, Twitter, Instagram, LinkedIn en YouTube. Met de komst van de communicatieadviseur (2019) hebben de uitingen op social media meer structuur gekregen. Ze zijn onderdeel van een contentkalender en een jaarplan, dat is opgebouwd volgens het *Hero, Hub en Hygiene* model: een handige tool voor het succesvol plannen en ordenen van (online) content. De uitingen vloeien voort uit onze missie, visie en strategie en gaan (afhankelijk per kanaal) over natuurbescherming, soortherkenning, samenwerking, vrijwilligers, arbeidsmarkt, opdrachtnemer/projecten, donateurswerving en dataverzameling, kennisoverdracht, excursies en educatie.

4.3 Tijdschrift

In 2022 zijn 4 nummers van het tijdschrift RAVON en 3 reguliere nieuwsbrieven Schubben & Slijm verschenen. Het vierde nummer van deze nieuwsbrief is ingeruild voor de RAVON-balans, die in 2020 voor het eerst verscheen. Hierin is een breed scala aan onderwerpen op een aantrekkelijke manier gepresenteerd, waaronder de belangrijkste resultaten uit onze NEM-projecten. De RAVON-balans is hier te downloaden: <https://ravon.nl/ravonbalans>

Mark Groen is toegetreden tot de redactie van het tijdschrift, waardoor de visexpertise binnen de redactie is toegenomen. De redactie bestond in 2022 uit Jeroen van Delft (eindredacteur), Sergé Bogaerts, Pedro Janssen, Raymond Creemers, Mark Groen, Frank Spikmans en Kris Joosten.

4.4 Natuurberichten

RAVON heeft in 2022 33 natuurberichten uitgegeven die zijn gepubliceerd via de website www.NatureToday.com. Een overzicht van de natuurberichten die verschenen zijn in 2021 is te vinden in bijlage 1, onderdeel 9. Zie paragraaf 2.5 voor meer informatie over NatureToday.

4.5 RAVON-stand

Op aanvraag kan er een RAVON-stand aanwezig zijn tijdens evenementen zoals landelijke dagen, symposia of congressen. Omdat de bezetting van de stand vooral draait op vrijwilligers kunnen wij niet alle aanvragen honoreren. In bijlage 1, onderdeel 6 is een overzicht opgenomen waar en wanneer de RAVON stand in 2022 is ingezet.

4.6 Overige PR-uitingen

In bijlage 1 is een overzicht opgenomen van alle artikelen, (stage)rapporten, tekstbijdragen aan boeken en bijdragen aan radio, televisie, tijdschriften, kranten en digitale nieuwssites die verschenen zijn in 2022.

5 Opdrachtgevers, fondsen en partners

Wij zijn onze opdrachtgevers, fondsen en samenwerkingspartners zeer erkentelijk voor het in RAVON gestelde vertrouwen en de prettige samenwerking. Onze partners in 2022:

Aeres Hogeschool Almere, Agentschap Natuur & Bos, ASC Universiteit Utrecht, BIJ12, BoerenNatuur.nl, Bomenstichting, Brabants Landschap, Bryologische en Lichenologische Werkgroep, Buro Ontwerp & Omgeving B.V., CLM Onderzoek en Advies BV, CNME, Coöperatief Agrarisch, Natuur Collectief Veluwe UA, Coöperatieve Bosgroep Zuid-Nederland UA, De Vlinderstichting, Dunea N.V., Eelerwoude B.V., Emile Smeenk - Business Innovatie, Gemeente Aa en Hunze, Gemeente Amsterdam, Gemeente Breda, Gemeente Brummen, Gemeente Meerssen, Gemeente Meppel, Gemeente Nijmegen, Good Fish Foundation (Stichting Goede Vis), GroenLeven B.V.G, Heijmans Infra B.V., Hengelsportvereniging Groot Rotterdam, Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden, Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier, Hoogheemraadschap van Delfland, Landschap Overijssel, Landschapsbeheer Drenthe, Ministerie van IenW-Rijkswaterstaat, Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, Ministeries van de Vlaamse Gemeenschap, Nationale Postcode Loterij N.V., Naturalis Biodiversity Center, Naturalis Biodiversity Center inzake NLBIF, Natuurmonumenten, Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit, Omgevingsdienst Haaglanden, Onderzoekscentrum B-WARE, Radboud Universiteit Nijmegen, Prins Bernhard Cultuurfonds, ProRail B.V., Provincie Drenthe, Provincie Friesland, Provincie Gelderland, Provincie Groningen, Provincie Limburg,, Provincie Noord-Brabant, Provincie Noord-Holland, Provincie Overijssel, Provincie Utrecht, Provincie Zeeland, Provincie Zuid-Holland, Radboud Universiteit Nijmegen, Rijkswaterstaat Water, Verkeer en Leefomgeving, Roelofs Groep B.V., RWS Zee en Delta, S.A.B. Arnhem B.V., Sportvisserij Nederland, Staatsbosbeheer, Staatsbosbeheer Regio Zuid, Stichting Het Zuid-Hollands Landschap, Stichting Ark, Stichting Bargerveen, Stichting Eggeltes Veldgids, Stichting Floristisch Onderzoek Nederland, Stichting Goois Natuurreservaat, Stichting Herpetofauna, Stichting Het Geldersch Landschap, Stichting Het Levend Archief, Stichting IUCN Nederlands Comité, Stichting Landschapsbeheer Zeeland, Stichting Natuur en Milieu Overijssel, Stichting Natuurwerkgroep Waalre, Stichting Reptile Amphibian Conservation Europe, Stichting Rewilding Europe, Stichting SBNL Natuurfonds, Stichting SoortenNL, STOWA, Tjshuis Ingenieurs B.V., Universiteit van Amsterdam, Van der Hucht De Beukelaar Stichting, Van Hall Larenstein University of Applied Science, Velo Beheer B.V., Vereniging Natuurmonumenten, Vereniging tot Behoud van Natuurmonumenten in Nederland, Vereniging van Bos- en Natuurterreineigenaren (VBNE), VisAdvies B.V., Vitens N.V., Vogelbescherming Nederland, Waardenburg Ecology, Wageningen Environmental Research, Wageningen Marine Research, Waterschap Aa en Maas, Waterschap Brabantse Delta, Waterschap De Dommel, Waterschap Drents Overijsselse Delta, Waterschap Hunze en Aa's, Waterschap Rivierenland, Waterschap Vechtstromen, Wetterskip Fryslân, WNF Zeist, Yuverta, Zone.college Zwolle, Zoogdierstichting / Dutch Mammal Foundation.

6 Financieel jaarverslag

RAVON werkt op non-profitbasis: het behaalde positieve resultaat van de jaarrekening wordt ten laste van de algemene reserve gebracht.

Stichting RAVON is als kleine stichting niet gehouden aan een accountantsverklaring (artikel 396, lid 1, BW2). De Raad van Toezicht van Stichting RAVON heeft Konings & Meeuwissen te Nijmegen opdracht gegeven om een beoordelingsverklaring uit te voeren. De door het bestuur en de Raad van Toezicht goedgekeurde jaarrekeningen worden ieder jaar gepubliceerd op de RAVON-website: www.ravon.nl/anbi.

Wilt u meer weten over de financiën, dan kunt u contact opnemen met RAVON: financien@ravon.nl of 024-7410600.

6.1 Omzet

De omzet minus de kosten activiteiten van RAVON (inclusief FLORON-bureau) waren in 2021: € 3.640.663,- en in 2022; € 3.501.547,-. Het jaar 2021 is met een positief resultaat afgesloten. 2022 is wederom met een positief resultaat afgesloten.

6.2 Reserve

Het resultaat over het boekjaar 2019 is vastgesteld op € 77.678,- positief.
Het resultaat is volledig ten gunste van de algemene reserve gebracht.

Het resultaat over het boekjaar 2020 is vastgesteld op - € 193.977 negatief.
Het resultaat is volledig ten laste van de algemene reserve gebracht.

Het resultaat over het boekjaar 2021 is vastgesteld op € 312.122,- positief.
Het resultaat is volledig ten gunste van de reserves gebracht.
Toegevoegd aan de continuïteitsreserve € 260.631,-
Vorming bestemmingsreserve € 30.000
Restant is toegevoegd aan de algemene reserve € 21.491,-

Het resultaat over het boekjaar 2022 is vastgesteld op € 50.625,- positief.
Het resultaat is volledig ten gunste van de algemene reserve gebracht.

Bijlage 1 Publicatielijst 2022

In deze lijst is alle ons bekende informatie opgenomen.

INHOUDSOPGAVE

1. Artikelen
2. Rapporten
3. Stagerapporten
4. Boeken en tekstbijdragen aan boeken
5. RAVON-uitgaven
6. RAVON-stand
7. Radio en televisie
8. Tijdschriften en kranten
9. Digitale nieuwssites
10. Cursussen en workshops
11. Excursies
12. Presentaties en lezingen
13. Natuurplaza activiteiten
14. Overig

1. Artikelen

Bruin, A. de, 2022. Nederland Onder Water laat ongekend stukje van ons land zien. *De Levende Natuur* 123(2):75

Bruin, A. de, 2022. 'Nederlands binnenwater is niet meer troebel'. *Bionieuws* 7: 8.

Cayuela, H. & 62 andere auteurs, waaronder A. Spitzen- van der Sluijs, 2022. Compensatory recruitment allows amphibian population persistence in anthropogenic habitats. *PNAS* 119(38): e2206805119.

Didderen, K., 2022. Visatlas van Nederland. *De Levende Natuur* 112(5):209. Jan Kranenbarg, Jelger Herder & Mark Groen

Goverse, E., T. Stark, M.P. de Zeeuw, I. Janssen & J.E. Herder, 2022. Meten is weten. *Netwerk Ecologische Monitoring. De Levende Natuur* 123(5):188-192.

Herder, J. & F. Spikmans, 2022. Nieuwe herkenningkaart karperachtigen. *Visionair* (66):8-11.

Kuijt, M., Oskam, L., den Boer, I., Dufresnes, C., France, J., Gilbert, M. J., ... & Wielstra, B. (2022). The introduction of three cryptic tree frog species in the Dutch coastal dunes challenges conservation paradigms. *Amphibia-Reptilia*, 1(aop), 1-10.

Palandačić, A., K. Witman, F. Spikmans, 2022. Molecular analysis reveals multiple native and alien *Phoxinus* species (Leuciscidae) in the Netherlands and Belgium. *Biological Invasions* 24(3):2273-2283.

Sierdsema, H., C. Kampichler, M. Wallis de Vries & R. Zollinger, 2022 Basiskwaliteit Natuur: aandacht voor algemene soorten. *De Levende Natuur* 123(5): 178-181.

Spikmans, F., K. Witman & A. Palandačić, 2022. Exotische elritsen (*Phoxinus*) aanwezig in Nederland en België. *RAVON* 24(3): 50-53.

Spikmans, F., J. van den Ende, J. Tummers, A. Bakker, B. van Maanen & E. de Jong, 2022. Beschermingsmaatregelen voor de beekprik in Limburg. *De Levende Natuur* 123(4):132- 137.

Spikmans, F., T. Schippers, H. van Kleef, R. van den Born, H. Verploegen, R. van Grunsven & Bram Koese, 2022 Aquatische exoten te lijf met biociden: goed idee? *Vakblad natuur bos landschap #187*: 4-7.

Stark.T, 2022. Jewel among jewels: possible albinism in *Epidalea calamita* (Laurenti, 1768) spawn in the Netherlands. *Herpetology Notes* (15):597-600.

Stark, T., 2022. Caudal autophagy in captive *Cyclodomorphus gerrardii* (Squamata; Scincidae). *Herpetology Notes* (15):629-631.

Tummers, J., 2022. Kansen en knelpunten voor rivierprik in de Grift . Een onderzoek naar vismigratie. *H2O Water Matters* (15):12-15.

Vliegthart, C., van de Vrede, M., den Boer, I., Gilbert, M. J., Lemmers, P., France, J., & Wielstra, B. (2022). The limits of mtDNA analysis for determining the provenance of invasive species: a midwife toad example. *Amphibia-Reptilia*, 1(aop), 1-7.

- Wallis de Vries, M., Nijssen, M., Smit, J., Noordijk, J., & Zollinger, R. 2022. Heidefauna sturen met begrazing. *De Levende Natuur* 123(5): 182-185.
- Spikmans, F., Schippers, T., Van Kleef, H., Van den Born, R., & Verploegen, H. 2022. Aquatische exoten te lijf met biociden: goed idee? *Vakblad Natuur Bos Landschap* 187: 4-7.
- Groen, M. Het muskietenvisje: onschuldig of niet? *Kijk op Exoten* 11(2): 10-11.
- Herder, J.E., & Spikmans, F. Nieuwe herkenningkaart karperachtigen (2022) *Visionair* 66 (2022): 8-11.
- Spikmans, F. Inheemse en uitheemse karperachtigen herkennen (2022) *Kijk op Exoten* 10(3): 6-7.
- Palandačić, A., Witman, K. & Spikmans, F. Molecular analysis reveals multiple native and alien *Phoxinus* species (Leuciscidae) in the Netherlands and Belgium (2022) *Biological Invasions* 24: 2273–2283
- Spitzen, A. Afrikaanse klauwkikker op de Unielijst *Kijk op Exoten* 11(1): 12-13.
- De Brouwer, J., Helder, B., France, J., De Visser, M.C., Struijk, R.P.J.H., & Wielstra, B. An isolated crested newt population in Dutch coastal dunes: distribution relict or introduction? (2022) *Amphibia-Reptilia* 44(1): 19-26.
- Stark, T. Bloedzuigers gezocht! *Schubben & Slijm* 49: 10.
- Gilbert, M.J., & Lemmers, P. Genetisch onderzoek vitaliteit en authenticiteit vroedmeesterpad in Limburg (2022) *RAVON* 24(3): 46–49.
- Struijk, R.P.J.H., & Van Delft, J., Invasieve hybridisatie bij de Nederlandse reptielen en amfibieën *Kijk op Exoten* 10(3): 6-7.
- Goverse, E., Stark, T., De Zeeuw, M.P, Janssen, I., & Herder, J.E. Meten is weten: Netwerk Ecologische Monitoring (2022) *De Levende Natuur* 123(5): 188-192.
- Struijk, R.P.J.H., Backx, B., Demirkapu, B., De Visser, M., & Wielstra, B. 'Rise and fall' van een populatie westelijke smaragdhagedissen in Scheveningen (2022) *RAVON* 24(3): 24–27.
- Struijk, R.P.J.H. Schildpaddenreproductie in Nederland (2022) *RAVON* 24(3): 6–9.
- Koster, S., Prins, N., Dufresnes, C., France, J., De Visser, M.C., Struijk, R.P.J.H., Wielstra, B. The conservation paradox of an introduced population of a threatened species: spadefoot toads in the coastal dunes of the Netherlands (2022) *Amphibia-Reptilia* 44(1): 11-18
- Kuijt, M., Oskam, L., Den Boer, I., Dufresnes, C., France, J., Gilbert, M.J., De Visser, M.C., Struijk, R.P.J.H., & Wielstra, B. The introduction of three cryptic tree frog species in the Dutch coastal dunes challenges conservation paradigms (2022) *Amphibia-Reptilia* 44(1): 1-10.
- Vliegthart, C., Van de Vrede, M., Den Boer, I., Gilbert, M., Lemmers, P., France, J., De Visser, M., Struijk, R.P.J.H., & Wielstra, B. The limits of mtDNA barcoding for determining the provenance of invasive species: a midwife toad example (2022) *Amphibia-Reptilia* 44(1): 27–33.

2. Rapporten

JE Herder, M Groen & J Kranenbarg. eDNA-metabarcoding vissen. Onderzoek naar de mogelijke toepassing van eDNA voor de KRW vismonitoring (2018-2021) (2022) RAVON/STOWA rapport 2022-30.

A Spitzen-van der Sluijs, M Gilbert, N Lambrixx & J Herder. Inventarisatie aanwezigheid *B. salamandrivorans* in Nederland op basis van eDNA (2022) Rapport Stichting RAVON, Nijmegen.

M Gilbert, J Berndsen & A Spitzen-van der Sluijs. Opvolgen Gelderse locaties met besmetting *B. salamandrivorans*. Vervolgonderzoek 2022 (2022) Rapport Stichting RAVON, Nijmegen.

M Gilbert, J Berndsen, R Struijk & A Spitzen-van der Sluijs. Verspreidingsonderzoek knoflookpad, kamsalamander en *Bsal* via eDNA rondom Gorssel. Vervolgonderzoek 2022 (2022). Rapport Stichting RAVON, Nijmegen.

Berndsen, J., A. Monna & L. Monna, 2022. Vissenweekend 2021 Overijssel. Stichting RAVON, Nijmegen

Boekel, N. van , M. Schiphouwer, J. van den Ende, J. Berndsen & Baudewijn Odé, 2022. Notitie resultaten onderzoek Kwabaal Lippe Gabriëlsplas 2022. Rapport nr. 2021.127. Stichting RAVON, Nijmegen

Creemers, R.C.M., 2022 Sandbergsveld. Nulmeting adder en reptielen. Rapport nr. 2021.083. Stichting RAVON, Nijmegen

Delft, J.J.C.W. van, 2022. Bondig beheeradvies amfibieën en reptielen Meertjesven, Waalre. Stichting RAVON, rapportnummer 2022.189.

Delft, J.J.C.W. van & N. Lambrixx, 2022. Surveillance Amerikaanse stierkikker binnen het NEM 2021. Stichting RAVON voor Penvoerder voor het Consortium van Uitvoering NEM / Stichting Wageningen Research, Wettelijke Onderzoekstaken Natuur & Milieu (WOT), Netwerk Ecologische Monitoring, rapportnummer 2021.206.

Delft, J.J.C.W. van, R.A. van Leeningen & R.P.J.H. Struijk, 2022. Monitoring reptielenpopulatie en terreinbeheer A12 in 2021. Stichting RAVON i.o.v. Heijmans Infra B.V.

Delft, J. van, A. Gmelig Meyling, L. Sparrius, J. Noordijk, B. Odé, K. van Vliet, A. van Kleunen, K. Veling, K. van Veen, W. Roetemeijer & W. van Emmerik, 2021. Eindrapportage Signaleringsproject Exoten 2021-2022. RAVON-rapport 2019.048-C.

Gilbert, M., 2022. Monitoring vuursalamander en *Batrachochytrium salamandrivorans* in Limburg. Rapportnummer 2022.164. Stichting RAVON, Nijmegen.

Gilbert, M., J. Berndsen & A. Spitzen-van der Sluijs, 2022. Opvolgen Gelderse locaties met besmetting *B. salamandrivorans*. Vervolgonderzoek 2022. Stichting RAVON, Nijmegen.

Gilbert, M. & T. Schippers, 2022. Belang waterwingebieden Vitens voor reptielen, amfibieën en vissen. Rapportnummer 2021.097. Stichting RAVON, Nijmegen.

Gilbert, M., J. Berndsen, R. Struijk & A. Spitzen-van der Sluijs, 2022. Verspreidingsonderzoek knoflookpad, kamsalamander en *Bsal* via eDNA rondom Gorssel. Vervolgonderzoek 2022. Stichting RAVON, Nijmegen.

Gilbert, M. & A. Spitzen-van der Sluijs, 2022. Vuursalamanders en *B. salamandrivorans* in Kerkrade. Rapportnummer 2020.127. Stichting RAVON, Nijmegen.

Goverse, E., F. Smith, 2022. Monitoring trekvissen in het Noordzeekanaal en Ommelanden met kruisnet door vrijwilligers in 2022. Monitoring van diadrome vissen met focus op intrekende glasaal en driedoornige stekelbaars. Rapport nr. 2021.207 Stichting RAVON, Nijmegen

Herder, J., M. Groen & J. Kranenbarg, 2022. eDNA-metabarcoding vissen. Onderzoek naar de mogelijke toepassing van eDNA voor de KRW vismonitoring (2018-2021). RAVON/STOWA rapport 2022-30

Kooiman, M., S. Ploegaert, M. Vos, 2022. Een Zegen in de Delta - 2018-2020. Onderzoek naar de kraamkamerfunctie van de Zuid-Hollandse delta. Rapport nr. 2020.063. Stichting RAVON, Nijmegen.

Leeningen, R.A. van & J.E. Herder, 2022. Padden.nu 2021- 166.000 amfibieën veilig naar de overkant. Rapport nr. 2007-003M. Stichting RAVON, Nijmegen

Leeningen, R.A. van, J.J.C.W. van Delft & J. Janse, 2022. Inventarisatie naar (exotische) amfibieën. Onderzoek in zuidoost-Friesland. Rapport nr. 2022.052. Stichting RAVON, Nijmegen

Leeningen, R.A. van & J.E. Herder, 2022. Resultaten amfibieëninventarisatie. Beusichem, Meerkerk en Driel. Rapport nr.2022.067. Stichting RAVON, Nijmegen

Maas, P., M. Waanders, I. Janssen, N. Lambrixx, Y. Radstake & T. Stark, 2022. RAVON Hemelvaartweekend 2019. Drenthe. Stichting RAVON, Nijmegen

Radstake, Y. & R.C.M. Creemers, 2022. Groningse reptielen: Inventarisatie & habitatkwaliteitsmeting in provincie Groningen. RAVON rapp.nr. 2022.043. Stichting RAVON, Nijmegen Schiphouwer, M., M. Kooiman, T. Kroon, J. van den Ende, S. Ploegaert & B. Peters, 2022.

Landinwaartse migratie van glasaal via Scheveningen. Passagecheck complex Keersluis en Gemeal Schoute. RAVON rapp.nr.2020.053. Stichting RAVON, Nijmegen

Spikmans, F., T. Schippers, H. van Kleef, H. Verploegen, R. van den Born, R. van Grunsven & B. Koese, 2022. Inzet biociden als faunabeschermingsmiddel bij bestrijding aquatische invasieve exoten in geïsoleerde wateren. Verkennende studie naar mogelijkheden en draagvlak. Rapport nr.2020.120. Stichting RAVON, Stichting Bargerveen, Radboud Universiteit- Centre Connecting Humans and Nature, Vlinderstichting & EIS.

Spikmans, F., J. van de Ende & J. Tummers, 2022. Soortbeschermingsplan Beekprik Limburg. Rapport nr. 2021.068. Stichting RAVON, Nijmegen

Spitzen- van der Sluijs, A., M. Gibert, T. Stark & J. Berndsen, 2022. Opvolgen Gelderse locaties met besmetting *B. salamandrivorans*. Rapport nr. 2021.103. Stichting RAVON, Nijmegen

Spitzen- van der Sluijs, A.M., J. Berndsen, R. Struijk, T. Stark & M. Gilbert, 2022. Verspreidingsonderzoek kamsalamander, knoflookpad en Bsal via eDNA rondom Gorssel (Gld). RAVON rapp.nr. 2021.107. Stichting RAVON, Nijmegen

Spitzen- van der Sluijs, A., M. Gilbert, N. Lambrixx & J. Herder, 2022. Inventarisatie aanwezigheid *B. salamandrivorans* in Nederland op basis van eDNA. RAVON rapp.nr. 2021.124. Stichting RAVON, Nijmegen

Spitzen- van der Sluijs, A.M. & N. Lambrixx, 2022. Advisering inrichting omgeving Julianakanaal inzake vuursalamander. Rapport nr. 2022.059. Stichting RAVON, Nijmegen

Struijk, R.P.J.H., J.J.C.W. van Delft, T. Schippers, S. van der Meer, M. van de Loo, 2022. Gebiedsvisie voor amfibieën en zeldzame flora op en rond de Gastelsche Heide. Unieke kansen voor de knoflookpad in het bijzonder. Stichting RAVON, FLORON & Soontiens Ecology.

Tummers, J. & J. Berndsen, 2022. Voorkomen van beekprik in de Boven Slinge. Rapport nr. 2021.191. Stichting RAVON, Nijmegen

Tummers, J. & M. Dorenbosch, 2022. Effecten van droogte op beschermde beekvissen en evaluatie van maatregelen. Rapport nr. 2019.173. Stichting RAVON, Nijmegen

Tummers, J., N. van Boekel & M. Kooiman, 2022. Publieksversie LIFE IP vismigratie. Regionale vismigratie Langbroekerwetering & Samenvatting onderzoeken regionale vismigratie Rijn-West. Rapport nr. 2022.160. Stichting RAVON, Nijmegen

Tummers, J., N. van Boekel & J. van den Ende, 2022. Aanwezigheid priklarven Grensmaas en Bovenmaas. Rapport nr. 2022.149. Stichting RAVON, Nijmegen

Tummers, J., B. Peters, J. Berndsen & N. Brevé, 2022. Gestrande vis langs de Waal. De problematiek belicht met inzet van vrijwilligers. Tussentijdse rapportage. Rapport nr. 2022.061. Stichting RAVON, Nijmegen ism Sportvisserij Nederland

Zollinger, R., H. Sierdsema, R. Struijk & T. Schippers, 2022. Quicksan LIFE IP All4Biodiversity De Donkse Laagten (Alblasserwaard/Vijfheerenlanden). Voorkomen en potenties doelsoorten agrarisch gebied & systeemanalyse amfibieën. Rapport nr. 2022.147. Stichting RAVON, Nijmegen.

3. Stagerapporten

Er wordt gewerkt aan een nieuw stageprotocol door de stagecoördinator. In 2023 zullen de rapporten in het jaarverslag worden opgenomen.

4. Boeken en tekstbijdragen aan boeken

Kranenbarg, J., J.E. Herder, W.A.M. van Emmerik & M. Groen. 2022 Visatlas van Nederland. Stichting RAVON, Sportvisserij Nederland, Noordboek Gorredijk.

5. RAVON-uitgaven

Delft, J.J.C.W. van (eindredactie), 2022. Kijk op Exoten 38. Nieuwsbrief bij het Signaleringsproject Exoten. Soortenorganisaties, KNNV & Sportvisserij Nederland in opdracht van Team Invasieve Exoten (Nederlandse Voedsel en Warenautoriteit), februari 2022.

Delft, J.J.C.W. van (eindredactie), 2022. Kijk op Exoten 39. Nieuwsbrief bij het Signaleringsproject Exoten. Soortenorganisaties, KNNV & Sportvisserij Nederland in opdracht van Team Invasieve Exoten (Nederlandse Voedsel en Warenautoriteit), mei 2022.

Delft, J.J.C.W. van (eindredactie), 2019. Kijk op Exoten 40. Nieuwsbrief bij het Signaleringsproject Exoten. Soortenorganisaties, KNNV & Sportvisserij Nederland in opdracht van Team Invasieve Exoten (Nederlandse Voedsel en Warenautoriteit), september 2022.

Delft, J.J.C.W. van (eindredactie), 2019. Kijk op Exoten 41. Nieuwsbrief bij het Signaleringsproject Exoten. Soortenorganisaties, KNNV & Sportvisserij Nederland in opdracht van Team Invasieve Exoten (Nederlandse Voedsel en Warenautoriteit), december 2022.

Delft, J.J.C.W. van, S. Bogaerts, P. Janssen, R. Creemers, M. Groen, K. Joosten & F. Spikmans (redactie), 2022. Tijdschrift RAVON, jaargang 24, nummer 84, maart 2022. Stichting RAVON, Nijmegen.

Delft, J.J.C.W. van, S. Bogaerts, P. Janssen, R. Creemers, M. Groen, K. Joosten & F. Spikmans (redactie), 2022. Tijdschrift RAVON, jaargang 24, nummer 85, juni 2022. Stichting RAVON, Nijmegen.

Delft, J.J.C.W. van, S. Bogaerts, P. Janssen, R. Creemers, M. Groen, K. Joosten & F. Spikmans (redactie), 2022. Tijdschrift RAVON, jaargang 24, nummer 86, september 2022. Stichting RAVON, Nijmegen.

Delft, J.J.C.W. van, S. Bogaerts, P. Janssen, R. Creemers, M. Groen, K. Joosten & F. Spikmans (redactie), 2022. Tijdschrift RAVON, jaargang 24, nummer 87, december 2022. Stichting RAVON, Nijmegen.

Herder, J., J. van Delft & K. Joosten (redactie), 2022. RAVON-balans, december 2022. Stichting RAVON, Nijmegen.

Spikmans, F. & J. Herder. 2022 Herkenning karperachtigen. Herkenningskaart. Stichting RAVON, Nijmegen.

6. RAVON-stand

De RAVON stand is tijdens de volgende evenementen ingezet:

05-03-2022	Vlinderstichting dag	Mick Vos
17-09-2022	Zoogdierdag	Jisk vd Ende, Sanne Redeker
26-11-2022	SOVON-dag	Mick Vos
08-12-2022	Brabantse natuurdag	Mick Vos
10-12-2022	FLORON-dag	Miranda de Kock

7. Uitingen Radio en TV

06-04-2022	bnnvara, Khalis & Sofie Seizoen 2 Afl.13. Arthur de Bruin
02-10-2022	bnnvara.nl/vroegevogels (radio) Friese dijken, Elritsen, week van Remkes en Alle andere onderwerpen. Frank Spikmans
27-11-2022	npostart.nl, NATUUR DE LUXE, Seizoen 1 Afl.14 17.05. Mick Vos

8. Tijdschriften en kranten

mrt 2022 Roots. Waarom springen karpers hoog uit het water? Jelger Herder

mrt 2022 Visionair. Nederland onder water. Unieke natuurfilm in première. Arthur de Bruin

april 2022 De Nieuwe Waterweg Jubileummagazine 2022. Zout, zoet en alles daartussenin. Mick Vos

mei 2022 Roots. Duik in de vissenwereld. RAVON

13-08-2022 De Brug. Zoek als vrijwilliger mee naar de 'knakaal'. Onderzoek langs de Waal; hulp publiek ingeroepen. Jeroen Tummers

sept.2022 Vakblad Natuur Bos Landschap. Aquataische exoten te lijf met biociden: goed idee? Frank Spikmans & Thijs Schippers

12-11-2022 De Telegraaf. Reptielen gedijen. Raymond Creemers

dec/jan 2022 Roots. Kan dit ei, dat op een composthoop lag, van een ringslang zijn? Jelger Herder

dec 2022 Tussen Duin en Dijk. Slangen op Marken. Ingo Janssen, Fred Haaijen en Marco van Wieringen

9. Digitale nieuwssites

15-12-2022 Nederlandse wetenschappers staan perplex: exotische boomkickers ontdekt in de Hollandse duinen. Scientias.nl, RAVON

17-05-2022 NEM Lettersierschildpadden Omroep Gelderland

17-05-2022 NEM Lettersierschildpadden RN7

17-05-2022 NEM Lettersierschildpadden Nu.nl

12-01-2022 volkskrant.nl, Langs stenige oevers leidt de rivierdonderpad een huiselijk bestaan. Edo Goverse

13-01-2022 voorburgsdagblad.nl, Help de padden. RAVON

15-01-2022 naturetoday.com, Giga-regenworm en zaadjes onder de motorkap; de beste natuur vragen van 2021. RAVON

21-01-2022 gelderlander.nl, 'goudvissenjacht' wordt grondig aangepakt in 't Koepeltje in Groesbeek: 'Straks wordt hier weer volop gekwaakt'. RAVON

27-01-2022 naturetoday.com, Aanleg greppel zorgt voor opleving grote modderkruiper. Mick Vos & Arthur de Bruin

28-01-2022 bnnvara.nl/vroegevogels, Film over onderwaternatuur van Nederland. Arthur de Bruin

10-02-2022 naturetoday.com, Bloedzuigers op amfibieën gezocht. Tariq Stark

11-02-2022 naturetoday.com, Het eerst glasaaltje van 2020. Martijn Schiphouwer & Edo Goverse

11-02-2022 bnnvara.nl/vroegevogels, Bloedzuigers op amfibieën gezocht voor onderzoek RAVON. Tariq Stark

12-02-22 naturetoday.com, Het eerst glasaaltje van 2022. Martijn Schiphouwer & Edo Goverse

14-02-2022 naturetoday.com, 14 februari is het 'Alentijdsdag': romantiek en een pril begin voor de paling. Martijn Schiphouwer, Sanne Ploegaert en Jeroen van Riet

18-02-2020 naturetoday.com, Paddentrek vroeg van start dit jaar. Jelger Herder, Rolf van Leeningen & Raymond Creemers

27-02-2022 hadeejer.nl, Onderhoud Ontmoetingstuin Servaes. RAVON

02-03-2022 hadeejer.nl, Unieke natuur rond CC Servaes. RAVON

02-03-2022 naturetoday.com, Eerste Nederlandse onderwaterfilm in première. Arthur de Bruin & Jeroen van Riet

02-03-2022 omroepzeeland.nl, Zeeuwse babypalingen uit Oosterschelde schitteren in onderwaterfilm Arthur de Bruin. Arthur de Bruin

02-03-2022 filmvandaag.nl, Nature on Tour: Nederland Onder Water. Arthur de Bruin

03-03-2022 naturetoday.com, De Visatlas van Nederland: nieuw standaardwerk voor zoetwatervissen. Jan Kranenbarg & Jelger Herder

04-03-2022 naturetoday.com, Op weg naar Veluwe paaigronden krijgt rivierprik duwtje in de rug, ook de beekprik geholpen. Jeroen Tummers

04-03-2022 trouw.nl, Eindigt dat visje in de bek van een vogel of in onze tapas? De rechter moet het zeggen. Jelger Herder

09-03-2022 naturetoday.com, Voorjaarskriebels: vanaf 12 maart landelijke kikkerdritelling. Raymond Creemers

09-03-2022 h2owaternetwerk.nl, 'Maken grote ondiepe plassen heeft meestal geen ecologische meerwaarde'. RAVON

10-03-2022 trouw.nl, Ons binnenwater is uitzonderlijk schoon, maar de nieuwe Visatlas heeft ook slecht nieuws. Jelger Herder

10-03-2022 nporadio5.nl, De nieuwe Visatlas van Nederland komt uit. Jelger Herder

12-03-2022 nu.nl, Jaarlijkse kikkerdritelling gaat door zachte winter weer vroeg van start. RAVON

14-03-2022 destentor.nl, Vissector laat morgen weer miljoenen visjes los, maar het gaat de bedreigde paling niet helpen. Martijn Schiphouwer

15-03-2022 nos.nl, Miljoenen glasaaltjes uitgezet in Grevelingenmeer om palingstand te herstellen. Martijn Schiphouwer

15-03-2022 pzc.nl, 'We moeten de paling een handje helpen'. RAVON

16-03-2022 naturetoday.com, Tienduizenden handtekeningen voor de paling. Jeroen van Riet

17-03-2022 rtdv.nl, 'De onderwaterwereld is niet saai en kleurloos'. Arthur de Bruin

18-03-2022 naturetoday.com, Slang in de hoop is hoop voor de slang: broeihopenseizoen 2022. Tariq Stark

- 19-03-2022 voorburgsdagblad.nl, Op zoek naar de roffel van de grote bonte specht. RAVON
- 19-03-2022 kliknieuws.nl/ regio/maasdriehoek, Vrijwilligers gezocht voor tellen dieren en planten in Maasheggen. RAVON
- 20-03-2022 telstar-online.nl, Wat is dat voor vis? Jelger Herder
- 21-03-2022 leidschdagblad.nl, Bijna 42.00 handtekeningen om de paling te redden. Martijn Schiphouwer
- 21-03-2022 pzc.nl, Zeeuwse vissers begrijpen alarm over palingstand niet: 'Mijn fuiken zitten vol met paling'. RAVON
- 22-03-2022 duic.nl, Kunstmatig rif in Utrechtse singel zorgt voor eten en bescherming voor vissen. RAVON
- 22-03-2022 rtdvrenthe.nl, In vol ornaat: de heikikker kleurt knalblauw voor het paarseizoen. Jelger Herder
- 23-03-2022 telegraaf.nl, Zo goed (en slecht) gaat het met de vissen in onze zoete wateren. Jelger Herder
- 24-03-2022 nd.nl, De Visatlas: schonere rivieren, sloten en plassen, meer soorten vis. RAVON
- 25-03-2022 arnhemsekoerier.nl, Wandelen met BuitenGewoon. Mick Vos
- 25-03-2022 nrc.nl, De paddentrek laat zien dat de liefde gewoon op straat zit. RAVON
- 25-03-2022 moviescene.nl, Win vrijkaarten voor Nature on Tour en een WNF goodiebag. Arthur de Bruin
- 27-03-2022 omroep gelderland.nl, Voortplanting bij ringslangen is een groepsgebeuren. Mick Vos
- 27-03-2022 rivierverhalen.nl, Riviervisser: variatie riviervissen op 'historisch dieptepunt'. RAVON
- 29-03-2022 duikeninbeeld.nl, Nederland Onder Water – meeslepend mooi. Arthur de Bruin
- 30-03-2022 volkskrant.nl, De weg naar voortplanting is voor de gewone pad geplaveid met gevaren. Jelger Herder
- 30-03-2022 duurzaam-ondernemen.nl, Transitie naar duurzame akkerbouw krijgt impuls dankzij onderzoeksbeurs van 10 miljoen euro. RAVON
- 31-03-2022 cinemazine.nl, Nederland onder water (2022). Arthur de Bruin
- 01-04-2022 brummensnieuws.nl, Droogte en kou voorkomt massaslachting. Jelger Herder
- 01-04-2022 rd.nl, Meer soorten vis in Nederland door schonere wateren. RAVON
- 03-04-2022 nporadio1.nl, 'Nederland onder water' geeft een uniek kijkje in de natuur in het diepe. Arthur de Bruin
- April 2022 troskompas.nl, Nederland onder water (2022). Arthur de Bruin
- 06-04-2022 arenalokaal.nl, Waterbeestjes en ander bijzonder leven in Broekse Wielen Escharen. RAVON
- 06-04-2022 npostart.nl/khalid-sophie, Seizoen 2 afl.13. Arthur de Bruin

- 06-04-2022 sportvisserijnederland.nl, Nederland onder water: unieke onderwaterfilm in première. Arthur de Bruin
- 08-04-2022 kliknieuws.nl, Grote belangstelling voor tellen dieren en planten in Maasheggen. RAVON
- 10-04-2022 trouw.nl, De Visatlas vertelt het hele verhaal. RAVON
- 13-04-2022 naturetoday.com, Ga jij ook mee op zaklampsafari? Raymond Creemers
- 13-04-2022 koffietijd.nl, Arthur de Bruin
- 14-04-2022 rtlnieuws.nl, Pathé plaatst zonnepaneel voor iedere 100 bezoekers op Earth Day. Arthur de Bruin
- 16-04-2022 standaard.be, Padden overzetten is oefenen in liefde. RAVON
- 18-04-2022 naturetoday.com, Zoetwaternatuur ook gevoelig voor overmaat aan stikstof. RAVON
- 19-04-2022 mooisonenbreugel.nl, Duik in de onderwaterwereld van de Dommel. Arthur de Bruin
- 25-04-2022 mergenmetz.nl, Visatlas van Nederland. RAVON
- 25-04-2022 naturetoday.com, Actualisatie gladde slang en adder in Gelderland: help mee! Richard Struijk & Rolf van Leeningen
- 28-04-2022 destentor.nl, Stelling |Afsluiten van mountainbikeroutes op Sallandse Heuvelrug gaat veel te ver. RAVON
- 29-04-2022 naturetoday.com, Workshops ecologisch bermbeheer in Noord-Brabant. RAVON
- 29-04-2022 schie.nu, De ernstig bedreigde glasaal laat zich zien op Schiedamse bodem: 'We raden af om paling te eten'. Maurice Kooiman
- 03-05-2022 soestercourant.nl, Soester werkgroep IVN: 'Prima paddenjaar'. RAVON
- 06-05-2022 naturetoday.com, Zwangere Duitse én Belgische ringslangdames gek op Nederland. Ingo Janssen & Naomi Lambrixx
- 07-05-2022 1limburg.nl, Ringslang broedt in Vaalser broeihopen. RAVON
- 10-05-2022 soestercourant.nl, 'Zwarte adder in Soest is een melanistische ringslang'. RAVON
- 11-05-2022 rd.nl, Vrijwilligers vangen glasaal om de visstand te verbeteren. RAVON
- 11-05-2022 naturetoday.com, Kom 19 mei glasaal spotten langs de kust. RAVON
- 12-05-2022 limburg.nl, Ringslang bezig aan opmars in Limburg; een naar wiet stinkend, stuip-trekkend reptiel dat zich voordoet als cobra. RAVON
- 12-05-2022 gelderlander.nl, Ringslang komt steeds meer voor in Limburg. RAVON
- 15-05-2022 naturetoday.com, Zeer droge en zeer warme start van 2022 zorgt voor problemen in de natuur. RAVON
- 15-05-2022 omroepbrabant.nl, Wat voor een grote spin zat er op de muur in Schijndel? RAVON
- 17-05-2022 gld.nl, 'Honderden' gedumpte schildpadden sterven langzame dood. Naomi Lambrixx

- 17-05-2022 nu.nl, meer dan duizend schildpadden sterven langzame dood in het wild. Naomi Lambrixx
- 19-05-2022 naturetoday.com, Let op reptielen bij aanpak effecten stikstof. Jelger Herder
- 19-05-2022 ark.eu, Natuurdocumentairemaker deelt kneepjes van het vak met studenten Arkademie. Arthur de Bruin
- 19-05-2022 nporadion1.nl, Interview glasaaltelling. Martijn Schiphouwer
- Juni 2022 groenkennisnet.nl, RAVON-balnas 2021: hoe gaat het met de reptielen, amfibieën en vissen in Nederland? RAVON
- 01-06-2022 naturetoday.com, Europese lidstaten laten paling in de steek. RAVON
- 02-06-2022 gld.nl, Onderzoek moet zeldzame beekprik er weer bovenop helpen. Jeroen Tummers
- 05-06-2022 naturetoday.com, Friese ringslang gezocht! Tariq Stark
- 10-06-2022 brummensnieuws.nl, Jonge vrijwilligers in het veld. RAVON
- 14-06-2022 coolesuggesties.nl, ZOO van ZAND in Limburgse dierentuin GaiaZoo. RAVON
- 15-06-2022 naturetoday.com, Mysterieuze Brabantse hazelwormen? Meld ze! Jeroen van Delft & Richard Struijk
- 21-06-2022 dehavenloods.nl, Blijdorp boekt succes met fokprogramma voor vuursalamanders. RAVON
- 23-06-2022 naturetoday.com, Experimenteren met begrazing voor meer heidefauna. RAVON
- 26-06-2022 bnnvara.nl/vroegevogels, Schimmel bedreigt nu ook kamsalamander. Annemarieke Spitzzen & Jesper Berndsen
- 12-07-2021 naturetoday.com, Mysterieuze visgeluiden in Friesland leiden tot herontdekking van de kwabaal. Nymfe van Boekel & Martijn Schiphouwer
- 12-07-2022 trouw.nl, Zeer zeldzame kwabaal ontdekt in Friesland na opname 'trommelgeluiden'. RAVON
- 12-07-2022 bd.nl, Kabaal verraadt kwabaal: ernstig bedreigde vis duikt op in Friesland. Mark Groen
- 12-07-2022 sa24.nl, Zeldzame kwabaal in Ureterp. RAVON
- 13-07-2022 lc.nl, Uitgebreidere zoektocht in de maak voor zeldzame kwabaal (de 'uitgestorven' vis die opdook in Ureterp). RAVON
- 15-07-2022 lc.nl, Dit is het goede nieuws van deze week: de terugkeer van de kwabaal, de ijsvogelvlinder en kievitseieren. Nymfe van Boekel
- 16-07-2022 trouw.nl, Boeren herontdekken de functie van biodiversiteit. 'Het herstel heeft tijd nodig, vooral als het om insecten gaat'. RAVON
- 21-07-2022 visdief.nl, Recensie: Visatlas van Nederland, Ravon. RAVON
- 23-07-2022 eenvandaag.avrotros.nl, In Friesland uitgestorven 'mysterieuze' kwabaal lijkt terug: een succesje voor het herstel van de biodiversiteit. Mark Groen

- 25-07-2022 naturetoday.com, Zoek mee naar 'knakaal'. Jeroen Tummers, Jesper Bernds en Jeroen van Riet
- 25-07-2022 hetkontakt.nl, Onderzoek naar 'kankaal' langs rivieren: flink aantal vrijwilligers gezocht. RAVON
- 25-07-2022 altena.net, Doodsoorzaak geknakte alen onderwerp van onderzoek. Jeroen Tummers & Jesper Bernds en
- 26-07-2022 nrc.nl, Salamanders sterven aan een schimmelziekte. Hoe hebben ze die opgelopen? Annemarieke Spitzen & Jesper Bernds en
- 27-07-2022 bnnvara.nl/vroegevogels, RAVON: zoek mee naar 'knakaal'. Jeroen Tummers
- 28-07-2022 eoswetenschap.eu, De paling en het drama achter de delicatessen. RAVON
- 02-08-2022 rn7.nl, Mysterie rond geknakte palingen nog altijd niet opgelost. Benjamin Peters & Jeroen Tummers
- 02-08-2022 gld.nl, Mysterie rond geknakte palingen nog altijd niet opgelost. Benjamin Peters
- 07-08-2022 nrc.nl, De paling kan de boom in. RAVON
- 07-08-2022 gld.nl, Reptielen excursie Omroep Gelderland Buitengewoon. Mick Vos
- 07-08-2022 gelderlander.nl & bd.nl, Waarom eindigt een paling in de Waals als 'knak-aal?' Dat moet nieuw onderzoek uitwijzen, en jouw hulp is welkom. Jeroen Tummers
- 08-08-2022 naturetoday.com, Natuurjournaal 8 augustus 2022. RAVON
- 15-08-2022 boerderij.nl, Natuurclubs: kabinet moet vasthouden aan stikstofdoelen. RAVON
- 15-08-2022 noordhollandsdagblad.nl, Greenpeace: we willen meedenken, niet onderhandelen. RAVON
- 17-08-2022 rheden.nieuws.nl, Ringslangexcursie op terrein voormalig Zwembad Beekhuizen in Velp. RAVON
- 18-08-2022 brugnijmegen.nl, Vrijwilligers zoeken langs de Waal naar de 'knakaal'. Jeroen Tummers
- 24-08-2022 gelderlander.nl, Zóveel vissen in de problemen door laag water dat reddingsacties ondoenlijk worden. Raymond Creemers
- 24-08-2022 gelderlander.nl, Teveel vissen in de problemen om ze allemaal te redden. Raymond Creemers
- 28-08-2022 gld.nl, Duizenden 'aquariumkreeften' bezorgen ecologen kopzorgen. Mick Vos
- 01-09-2022 rtdvrenthe.nl, Vijf vragen over de knoflookpaling. Richard Struijk
- 07-09-2022 thuisinhetnieuws.nl, Word oeverloper en ontdek hoe het gaat met vissen en waterplanten. RAVON
- 07-09-2022 groeneruimte.nl, Pleidooi voor beter bescherming van leefgebied voor paling in Europa. RAVON
- 07-09-2022 totalfishing.nl, Vrijwilligers gezocht: onderzoek naar beschadigde riviervissen. RAVON

- 08-09-2022 naturetoday.com, Nederlandse NGO's in Brussel op de bres voor de paling. Martijn Schiphouwer
- 12-09-2022 naturetoday.com, Waarom het belangrijk blijft alert te zijn op zieke en dode dieren. Annemariëke Spitzen
- 16-09-2022 naturetoday.com, Zeldzame geelbuikvuurpad gebruikt mechanisme om in kunstmatige leefgebieden te overleven. Annemariëke Spitzen
- 16-09-2022 nrc.nl, Heeft een visser in een camouflage outfit eerder beet? RAVON
- 22-09-2022 bussemsnieuws.nl, Slangen in Gooise natuur. RAVON
- 23-09-2022 rijmond.nl, Herfst in Chris Natuurlijk van 24 september. Netten uit in de Biesbosch. RAVON
- 25-09-2022 destentor.nl, Dit kleurrijke visje komt op de Veluwe allen bij Epe voor. Kars ontdekte hoe dat zit. Frank Spikmans
- 03-10-2022 telstar-online.nl, Klimmende kikkers. Jelger Herder
- 08-10-2022 bndestem.nl, Steeds meer vissoorten trekken naar de Biesbosch: 'Het is hier een kraamkamer én buffet'. Mick Vos
- 17-10-2022 gld.nl/nieuws, Studio Rheden & RN7, Vissen legden in de zomer massaal het loodje, roep om duurzame oplossing. Jeroen Tummers
- 20-10-2022 naturetoday.com, RAVON-dag 2022: alles over reptielen, amfibieën en vissen. Roel Aben, Raymond Creemers en Jeroen van Riet
- 21-10-2022 voorburgsdagblad.nl, Resultaten van het 'Schepseizoen'. RAVON
- 25-10-2022 metronieuws.nl, Warme herfst dagen niet alleen maar negatief voor milieu. RAVON
- 26-10-2022 waarmaarraar.nl, Zijn de warme herfst dagen funest voor de Nederlandse natuur? RAVON
- 31-10-2022 rd.nl, Natuurnieuws: Geelbrauwgors duikt na veertig jaar weer in Nederland op. RAVON
- 01-11-2022 nieuws.brabant.nl, Nieuwsbrief Natuur en Samenleving, Oeverlopers, Oktober 2022. RAVON
- 03-11-2022 naturetoday.com, Help kikkers de winter door met een schone vijver. Raymond Creemers
- 04-11-2022 naturetoday.com, ICES advies wederom: noodzaak extra inzet op aalherstel. Martijn Schiphouwer & Jeroen van Riet
- 10-11-2022 telegraaf.nl, Vrijwilligers onderzoeken hoe het gaat met de reptielen in Nederland. Raymond Creemers
- 12-11-2022 telegraaf.nl, Reptielen gedijen. Raymond Creemers
- 15-11-2022 naturetoday.com, TV-première prijswinnende natuurfilm 'Nederland Onder Water' Op 16 november. Jeroen van Riet
- 15-11-2022 gids.tv, Prachtige natuurdocumentaire Nederland onder water woensdag te zien op NPO 1. Arthur de Bruin

- 16-11-2022 volkskrant.nl, De Volkskrant tv-selectie voor woensdag 16 november. Arthur de Bruin
- 16-11-2022 2doc.nl, Nederland onder water. Arthur de Bruin
- 16-11-2022 dvhn.nl, Filmmaker kan tv-kijkers verwonderen met schoonheid onder de waterspiegel in 'Nederland onder water'. Arthur de Bruin
- 16-11-2022 gidstv.nl, Prachtige natuurdocumentaire Nederland onder water woensdag te zien op NPO1
- 16-11-2022 ewmagazine.nu, Zo schoon en helder zijn onze wateren dus nu. Arthur de Bruin
- 16-11-2022 gld.nl, Duiken in de tropen? 'Ga de vijver eens in'. Arthur de Bruin
- 17-11-2022 ad.nl, Hier zijn moorden en groepsseks wél mooie tv. Arthur de Bruin
- 18-11-2022 naturetoday.com, Hans Esselink Award uitgereikt aan Niels Eimers. RAVON
- 20-11-2022 omroepbrabant.nl, Een heel gek beestje, ook Frans Kapteijns had dit nog niet eerder gezien. RAVON
- 20-11-2022 naturetoday.com, Biodiversiteit sloten, vennen en grachten nog steeds in de knel. RAVON
- 21-11-2022 h2owaternetwerk.nl, Stowa; 'Gebruik nieuwe technieken voor nieuwe KRW-maat latten'. RAVON
- 29-11-2022 waalre.nl, Werkzaamheden Meertjesven komende wintermaanden. RAVON
- 01-12-2022 naturetoday.com, Boomkickers ontmaskerd. Richard Struijk
- 06-12-2022 utrecht.nieuws.nl, Gemeente kiest voor uitklimmatten voor amfibieën. RAVON
- 12-12-2022 naturetoday.com, RAVON-balans 2022: hoe gaat het met de reptielen, amfibieën en vissen van ons land? Redactie RAVON- balans
- 15-12-2022 nos.nl, Drenthe poetst kikkers om verspreiding watercrassula te voorkomen. RAVON
- 15-12-2022 scientias.nl, Nederlandse wetenschappers staan perplex: exotische boomkickers ontdekt in de Hollandse duinen. RAVON
- 15-12-2022 rtdvrente.nl, Drenthe poetst kikkers om verspreiding watercrassula te voorkomen. RAVON
- 23-12-2022 naturetoday.com, Glasaaltellers gezocht voor monitoring bedreigde paling langs de kust. Sanne Ploegaert, Martijn Schiphouwer Mick Vos, Maurice Kooiman, Folkert Reitsma & Jeroen van Riet
- 28-12-2022 valkenswaard24.nl, Verbossing bedreigt leefgebied amfibieën en reptielen rond Meertjesven bij Valkenswaard. RAVON
- Dec. 2022 eoswetenschap.eu, Opgepast voor aliens – Hoe Europa ons oproept om invasieve soorten een halt toe te roepen. RAVON

10. Cursussen en workshops

In 2022 zijn er geen cursussen en workshops gegeven.

11. Excursies

23-04-2022	Zandhagedissen zoeken in de duinen van Bergen aan Zee
26-03-2022	Aanleg broeihopen Boskoop
02-04-2022	Aanleg broeihopen 't Weegje
30-04-2022	Zeldzaam en/of uitgestorven: de zandhagedis en heikikker op Voorne en Goeree Overflakkee
18-06-2022	Visexcursie Gelderland: Eefse Beek & Molenbeek
16-07-2022	Op zoek naar de grote modderkruiper bij Ommen
15-10-2022	Visexcursie Gelderland
22-07-2022	Grote modderkruiper inventarisatie omgeving Wageningen
19-05-2022	Glasaal spotten langs de kust
11-06-2022	Aquatische excursie: kijkscherm vistrap Doesburg, Oude IJssel en Grootte Beek
16-06-2022	Zegenexcursie in de Waal bij Nijmegen – de Oversteek
21-06-2022	Zidd excursie: Zoet of Zout
10-09-2022	Vissen Roer
05-11-2022	Vissen Neerbeek / Roggelse beek
09-07-2022	Zegenexcursie in de Nederrijn bij Meinerswijk (Arnhem)
26-08-2022	Zegenexcursie in de Loonse Waard bij Wijchen
09-07-2022	Visexcursie Drenthe: Peizerdiep
11-07-2022	Zidd excursie: Rockanje
02-09-2022	Vrijwilligersdag Natuur 2022
04-09-2022	Op zoek naar de 'Ielpiper' (grote modderkruiper) bij Koudum
28-07-2022	Zidd excursie: Zoet of Zout + Boelies
03-08-2022	Zidd excursie: Kleine Noordwaard
08-09-2022	Zegenexcursie in de Waal bij de Oversteek (Nijmegen)
04-08-2022	Zegenexcursie het Pannerdensch Kanaal bij Huissen
16-09-2022	Zegenexcursie in rondom de Spiegelwaal (Nijmegen)

10-08-2022	zidd excursie: Brienoord
15-08-2022	Zegervisexcursie: Edisonbaai
22-09-2022	Zegervisexcursie: Kwade hoek
27-09-2022	Zegervisexcursie: Oude Maas Voedingskanaal
05-10-2022	Zegervisexcursie: Quarantainestrandje
07-10-2022	Zegervisexcursie: Slufter (Maasvlakte)
20-08-2022	Een kijkje onder water bij Hardenberg, scheppen naar rivierdonderpad en andere watergebonden fauna
29-10-2022	Visexcursie naar de Spaarnwouderveen
01-10-2022	Visexcursie Polder Westzaan
07-10-2022	Herpetologische Studiegroep Limburg (HSL) Varia avond
11-11-2022	Herpetologische Studiegroep Limburg (HSL) lezing: Moleculaire identificatie & evolutionaire status van paddenvlieg in Noordwest-Europa
08-10-2022	Op zoek naar de grote modderkruiper bij Stadskanaal
05-11-2022	Visexcursie Gelderland
19-11-2022	Werkdag opschonen geelbuikvuurpad- en vroedmeesterpadwateren
26-11-2022	Werkdag opschonen geelbuikvuurpad- en vroedmeesterpadwateren

12. Presentaties en lezingen

Delft, J. van, 2022. RAVON - Vorbild für Nordrhein-Westfalen? Arbeitskreis Amphibien und Reptilien Nordrhein-Westfalen, Jahrestagung 2022. Recklinghausen, 6 november 2022.

Delft, J. van, I. Janssen & M. Vos, 2022. Meerdaagse cursus Herkenning, ecologie en natuurherstel voor AERES HBO Almere, Toegepaste biologie (theorie en veldwerk). I.s.m. B-WARE en Zoogdiervereniging.

Herder, J., 2022. Stikstof groeit adder boven het hoofd.

Kirkpatrick Baird, F. M. Falaschi, B. Gurung, J. Hall, R. Jehel, A. Miró, T. Stark, G. Bocedi & D. O'Brien, 2022. Combining models and field observation to predict impacts of drought on temperate amphibians. First Global Amphibian and Reptile Disease Conference (GARD2022) Knoxville, Tennessee. 4-10 Augustus 2022

Stark, T. & I.A.W. Janssen, 2022. Integrating citizen science with grass snake conservation: six-year results of an online management tool for grass snake breeding heaps in the Netherlands. First Global Amphibian and Reptile Disease Conference (GARD2022) Knoxville, Tennessee. 4-10 Augustus 2022.

Struijk, R.P.J.H., 2022. 'Stierslangen' en andere exotische reptielen in Nederland. RAVON-dag, 12 november 2022, Nijmegen.

West, P, A.M. Julian, K. Seilern-Moy, B.Lawson, A.A. Cunningham, C.R.Macadam & T. Stark, 2022. 'Suckers for amphibians': Investigating the occurrence of leech predation on amphibians in Southern England and The Netherlands. First Global Amphibian and Reptile Disease Conference (GARD2022) Knoxville, Tennessee. 4-10 Augustus 2022

13. Natuurplaza activiteiten

In 2022 zijn er geen Natuurplaza activiteiten geweest.

14. Overig

- 22-01-2022 bornmeer.nl, Visatlas van Nederland. RAVON
- 2022 Spikmans, F., J. van den Ende & J. Tummers. Infographic: Beekprik beschermingsplan Limburg. Stichting RAVON, Nijmegen
- 16-03-2022 https://www.youtube.com/watch?v=De2BFEvh_G4 . Beekprik Soortbeschermingsplan Limburg 2022. Stichting RAVON, Nijmegen
- 8-12-2022 Symposium Biodiversiteit en Leefgebieden 2022. Organisatie i.o.v. Provincie Noord-Brabant, Den Bosch. Jeroen van Delft, Roel Aben, Elze Polman & Edwin Dijkhuis.
- 2022 Nieuwe soortteksten op Nederlands Soortenregister <http://www.nederlandsesoorten.nl>, gezamenlijke Soortenorganisaties. B. Odé & J. van Delft.